

Потпуковник МИЛОВАН КОВАЧЕВИЋ

О ЈЕДИНСТВЕНОМ МЕТОДУ ПРОЦЕНЕ СИТУАЦИЈЕ

Приликом решавања тактичких задатака у мирнодопској обуци користи се више метода процене ситуације који се, углавном, свде на ова три основна: „Процена ситуације по елементима“, „Процена повезивањем елемената ситуације (природним током)“ и „Процена по битним елементима одлуке (чворним питањима или проблемима)“.¹ Међутим, ако се сви ови методи подробније проуче и сагледа њихова суштина може се с правом поставити питање: да ли је уопште оправдано сматрати да постоје три различита „метода“ (или „начина“) процене ситуације и чему они у пракси служе?

Суштина метода „Процене по елементима ситуације“ састоји се у разматрању сваког елемента ситуације посебно да би се нашао најбољи начин решења проблема које задатак намеће и донела правилна одлука. Но, да се, при овој изолованој процени појединих елемената ситуације, не би занемарила њихова природна веза, сматра се да сваки елеменат ситуације треба при разматрању доводити у везу са осталима, и на крају упоређујући утицај свих елемената ситуације на извршење задатка одмерити њихову важност и, према томе, донети закључак о најбољем начину извршења добијеног задатка. Дакле, по овом методу прво се разматра сваки елеменат ситуације посебно, затим се проучава њихова међусобна повезаност и, најзад, врши се упоређење утицаја ових елемената на извршење задатка у циљу доношења одлуке.

Код „Процене повезивањем елемената ситуације“ врши се разматрање стања и начина дејства непријатеља и сопствених снага, а сва остала питања у вези с тим (елементи ситуације и проблеми) разматрају се повезано са овим питањима. Тако, например, земљиште и време као елементи ситуације цене се уз процену непријатеља и сопствених снага. Дакле, за разлику од претходног, овом методу недостаје изолована процена појединих елемената ситуације.

Суштина „Процене по битним елементима одлуке“ састоји се у претходном одабирању чворних проблема (елемената одлуке)² које треба решити, и процени укупног утицаја свих елемената ситуације на

¹) Види чланке: *Нешто о процени ситуације* (В. Д. бр. 5/51), *Метод процене ситуације* (В. Д. бр. 1/52), *Решавање тактичких задатака* (В. Д. бр. 1/55) и *Метод процене тактичке ситуације* (В. Д. бр. 10/55).

њихово решење. Питања која се одабирају могу бити различита (зависно од ситуације и тактичке радње), али се она најчешће своде на одређивање циља и начина дејства. На пример, у нападу се одабирају питања као што су: правци напада, борбени поредак, час почетка напада, начин извршења маневра и сл. Као што се види, и овде недостаје посебно проучавање појединих елемената ситуације у односу на издвојене проблеме (елементе одлуке).

Из анализе суштине ових метода, види се да су они тако тесно повезани међу собом, да би се пре могли сматрати као „фазе“ једног јединственог метода процене, него као квалитативно различити методи. Чини ми се да је немогуће донети правилан закључак о начину извршења добијеног задатка пре него што се посебно проуче и процене сви елементи ситуације, а потом и њихов заједнички утицај на поједине елементе одлуке. Због тога сматрам да није могуће извршити правилну процену ситуације, само по једном од ових метода (на пример по трећем ако претходно није проучена и процењена ситуација по првом и другом методу). Дакле, правилан и целисходан метод процене ситуације, по моме мишљењу, треба да се заснива на проучавању и процени и појединачног и укупног утицаја појединих елемената ситуације, на извршење задатка у целини, тј. он мора у себи садржати читав мисаони процес који се може по потреби делити и на поједине фазе. Због тога сматрам да се не може усвојити постојање више метода процене ситуације у раније наведеном смислу. У прилог схватања о постојању јединственог метода процене ситуације наводи и разматрање о циљу процене ситуације и својствима елемената ситуације и елемената одлуке.

Циљ процене ситуације је да се што боље упозна објективна стварност и нађе најцелисходније решење за извршење добијеног задатка. Као што је познато, одлука — зависно од тактичке радње која се врши — садржи одређене елементе за које треба наћи решења, на пример: правац напада, борбени поредак, час почетка напада; тежиште одбране, маневар; правац кретања и састав колона (на маршу) и сл.

У добијеном борбеном задатку елементи одлуке (сви или само неки од њих) могу бити у потпуности дати или само делимично одређени. Ако су сви елементи одлуке дати и у потпуности одређени (што ће иначе бити врло редак случај) процена ситуације имаће за циљ да утврди како ти елементи ситуације, појединачно и заједнички, утичу на извршење добијеног задатка и да ли га и у колико (одређеним правцем напада, борбеним поретком, у одређено време, итд.), олакшавају или отежавају како би се на основу тога могле предузети потребне мере да се повољне околности што боље искористе, а неповољне ублаже. Међутим, ако неки од елемената одлуке нису у задатку уопште дати (или су дати непотпуно) процена ситуације има за циљ

^{*)} Под изразом „елементи одлуке“ треба подразумевати елементе основне замисли одлуке.

да најпре одреди те елементе, а затим да утврди како они, појединачно и заједнички, утичу на извршење добијеног задатка.

Према томе, процена ситуације може да има двојак циљ: да се одреде и образложе мере за остварење елемената одлуке који су већ дати у задатку, или да се најпре изаберу и образложе поједини елементи одлуке који нису у задатку дати, а затим да се одреде и образложе потребне мере за њихова остварења у датим условима ситуације. То значи, да су елементи одлуке у сваком случају и полазни и коначни циљ сваке процене ситуације. Према томе, сваки метод процене ситуације могао би се, донекле, назвати „метод процене по елементима одлуке“, јер се свака процена ситуације своди на изналажење најбољег начина решења проблема које намеће ситуација, што се реализује кроз одлуку.

Дакле, иста ситуација може да се цени у једном случају као узрок („дејствујућа сила“) који намеће одређени циљ дејства и начин остварења тога циља, а у другом случају као стање или средина („збир дејствујућих околности“) који на овај или онај начин олакшавају или отежавају извршење добијеног задатка по изабраном или већ одређеном начину дејства.

Елементи ситуације (као „стање“) и фактори ситуације³⁾ (као „узрок“ који то стање изазива), сваки на свој начин, више или мање (појединачно и сви заједно) утичу на избор и остварење сваког елемента одлуке. Овај утицај ускупно и за сваки елеменат одлуке посебно, у разним ситуацијама може бити веома разноврстан и његова јачина и значај не могу се без претходне процене одредити. При томе, један фактор ситуације може пресудно да утиче само на један елеменат одлуке, или да у односу на један елеменат одлуке има јачи, а на друге слабији утицај. На пример, распоред и јачина браничевих противтенковских чворова могу да утичу на избор праваца за напад, али не морају да утичу на избор полазног положаја за напад и сл. Такође, може се десити да један исти фактор ситуације утиче на избор два или више елемената одлуке (на неког мање а на неког више), или да од више фактора који утичу на неке елементе одлуке утицај једног фактора буде јачи од осталих. У овом последњем случају овај се фактор може, у односу на те елементе одлуке, сматрати као „одлучујући фактор ситуације“. Због тога избор елемената одлуке треба да се врши првенствено у односу на „одлучујући фактор ситуације“, с тим да се, наравно, не занемарује ни утицај осталих фактора.

Према томе, својства елемената и фактора ситуације указују да правилан избор сваког појединог елемента одлуке (циља и објекта дејства, правца напада, полазног положаја за напад, борбеног поретка, времена дејства, часа почетка напада, маневра и др.), као и

³⁾ Под „елементима ситуације“ подразумевам: непријатеља, наше снаге, земљиште и време, а под „факторима ситуације“ чиниоце и околности који карактеришу ове елементе и ситуацију у целини — о чему ће касније детаљније бити говора.

одређивање мера за њихово остварење у датим условима ситуације, могући су само ако се узму у обзир и процене (у односу на сваки елеменат одлуке посебно) како појединачни тако и заједнички утицаји свих елемената и фактора ситуације (у њиховој природној вези), узимајући првенствено у обзир онога од њих који има најјачи утицај. Зато сматрам да није могуће одредити укупан утицај елемената и фактора ситуације на један елеменат одлуке, ако претходно сваки од њих није и посебно (изоливано) проучен и проценен његов утицај на тај елеменат одлуке. Не може се, дакле, прескочити „фаза“ изолованог проучавања и процене сваког појединог елемента ситуације за сваки поједини елеменат одлуке, ако ови фактори (елементи ситуације) имају иоле значајнијег утицаја на те елементе одлуке. При томе није битно колико ће ова појединачна процена трајати, нити да ли ће се она извршити пре или после добијања задатка, јер проучавање и процена ситуације претстављају јединствен и непрекидан процес који се у рату стално врши, од једног задатка до другог. Разумљиво је да ће изоловано проучавање елемената ситуације, ако је ситуација јасна или је раније проучена, бити врло кратко (свега неколико минута) и да ће се тада цела ова „фаза“ процене свести само на процену неколико нових података о ситуацији.

Елементи одлуке тесно су међусобно повезани, тако да на избор сваког од њих утичу и својства осталих елемената одлуке. Зато се и њихов коначан избор не може извршити без њиховог претходног узајамног упоређивања и усклађивања. Ова узајамна зависност елемената одлуке потиче отуда што они сви заједно сачињавају одређени „начин дејства“, што претстављају делове једне целине (одлуке) и што се не могу самостално остваривати, него само сви заједно, као једна целина. Ова међусобна зависност елемената одлуке у свакој ситуацији је друкчија, а и њихова тактичка важност мења се у складу са сваком новом ситуацијом, тако да у једној ситуацији може да буде важнији један, а у другој други елеменат одлуке. Ради тога се и редослед избора појединих елемената одлуке не може произвољно одредити (на пример, прописати у правилским одредбама) него тек на основу свестране процене ситуације.

Дакле, на избор једног елемента одлуке утиче и његова тактичка важност. По правилу, према најважнијем елементу одлуке бирају се и усклађују елементи одлуке који су у тактичком смислу мање важни. У тактичком смислу најважнији елеменат одлуке је онај од кога зависи извршење задатка у целини и коме не смеју противречити остали елементи. У односу на њега бирају се остали елементи, такође, по редоследу њихове тактичке важности.

Према томе, правилан избор сваког појединог елемента одлуке могућ је једино ако се претходном проценом појединих елемената и фактора ситуације који тај елеменат одлуке одређују и на њега утичу појединачно и укупно изаберу они који су најбитнији (узимајући у обзир првенствено фактор који има најјачи утицај), да би се затим извршило упоређивање тако изабраних елемената одлуке ради њи-

ховог коначног избора и евентуалног међусобног усклађивања према тактичкој важности. У том смислу може се условно претпоставити да се најпре врши „претходан“ а затим „коначан“ избор елемената одлуке, тако да и својства елемената одлуке још више указују на потребу постојања јединственог метода процене ситуације.

Прихватљивост напред изнетих поставки најбоље се може видети на једном примеру. Ако претпоставимо да у једном тактичком задатку, између осталог, нису дати: правци напада, полазни положај за напад и борбени поредак у нападу, већ их треба кроз процену ситуације одредити, полазећи од изнетих поставки, при избору сваког од наведених елемената одлуке потребно је проценити појединачан и ускупан утицај оних елемената и фактора ситуације који утичу на њихов избор. Ако, на пример, на избор правца напада у овом случају нарочито утичу извесни елементи и фактори ситуације, онда треба најпре проучити посебно сваког од њих и установити њихов утицај на избор правца за напад (колико сваки од њих олакшава или отежава извођење напада изабраним правцем), а затим све те утицаје проценити у међусобној вези и установити који фактор има најјачи утицај. Најзад, према фактору који има најјачи утицај (не занемарујући при том ни утицај осталих), треба изабрати правце за главни и помоћни напад. Ако, узмемо конкретно да на избор правца главног удара могу да утичу, на пример, ови фактори ситуације:

1) место основне непријатељске групације од чијег уништења зависи успех напада;

2) распоред и јачина ПТ чворова непријатељске одбране;

3) места и јачина непријатељских резерви и вероватни правци њихове употребе;

4) постојеће груписање сопствених снага за напад и њихово евентуално прегруписавање;

5) правци дејства суседних јединица које нам садејствују у нападу (могућност садејства и узајамног потпомагања ватром и др.);

6) карактер земљишта на појединим правцима који воде ка непријатељским положајима (могућности ватреног дејства, надвишавање предтерена, препреке и др.) и дужина појединих праваца (простор који треба савладати и др.), треба проценити утицај свих ових фактора, па онда избор правца напада извршити према оном чији је утицај најјачи. При томе, као критеријум за оцену целисходности и вредности појединих варијанти решења треба да нам послуже начела заснована на ратном искуству, односно одговарајуће правилске одредбе. Оцењивање вредности сваког од могућих праваца напада може се извршити давањем одговора на извесна конкретна питања, као на пример:

— да ли је размотрено решење целисходно, тј. да ли нам омогућава остварење коначног циља који је постављен у задатку;

— да ли је извођење тог решења реално (тј. да ли се са расположивим снагама и средствима оно може остварити);

— да ли је његово извођење погодно и довољно безбедно у датим условима ситуације и колики је притом ризик („сигурност успеха“);

— да ли је такво решење прихватљиво у погледу економичности, тј. да ли утрошак снага и средстава („цена успеха“) одговора траженом ефекту дејства; итд.

Сем ових питања, ради оцене вредности појединих решења могу се узимати у обзир и друга питања која су у складу са одговарајућим ратним начелима, као: могућност изненађења, услови за садејство, безбедност из ваздуха и др. На основу ових мерила изабрана варијанта решења треба да омогући што боље искоришћење свих повољних утицаја појединих фактора ситуације, односно да њихово штетно дејство што више ублажи. Очигледно је да би најбоље решење било оно које би нам омогућило да постигнемо коначни циљ дејства са највећим ефектом, за најкраће време и са најмањим утрошком снага.

Иако је за избор правца напада у наведеном примеру теориски могуће узети у разматрање највише шест различитих праваца (јер може постојати највише онолико варијанти решења колико је утицајних фактора ситуације узето у обзир), ипак је у пракси такав пример врло редак зато што се неки утицаји појединих фактора подударају, поништавају или као безначајни одбацују. Због тога се у процени обично узимају у обзир само по 2 до 3 квалитативно различите варијанте решења (у овом случају 2—3 варијанте правца напада), између којих треба изабрати оне које најбоље одговарају извршењу задатака у датој ситуацији.

Ако претпоставимо да ће у овом случају најјачи утицај на правац напада имати ова два фактора: јачина и распоред ПТ чворова непријатељске одбране и вероватан правац дејства његових резерви, онда се правци главног и помоћног удара морају првенствено бирати у односу на утицај та два фактора, тј. са тежњом да се избегне ефикасна ватра са браничевих ПТ чворова и да се избегне или паралише дејство његових резерви. При томе се, наравно, морају узети у обзир и утицаји осталих фактора (осетљива места у непријатељском распореду, правци дејства наших суседа, карактер земљишта и др.), који могу у неколико да модификују правце напада изабране само с обзиром на ова два наведена фактора.

Према томе, у овом случају ми смо при избору праваца за напад најпре, анализирајући сваки од узетих фактора ситуације, установили својства сваког од њих и утицај који сваки фактор може да има на правце напада (да ли је повољан или неповољан), а затим смо међусобним упоређивањем утицаја ових фактора на разне варијанте решења установили који фактори имају најјачи утицај. На основу тога, не занемарујући утицај осталих фактора, изабрали смо један правац за главни и 1 до 2 за помоћни правац напада између осталих могућих праваца дејства. Но, овим још није коначно извршен избор правца напада, јер, као што смо раније напоменули, још нису узети у обзир

утицаји осталих елемената одлуке, који (евентуално имају већу) тактичку важност за извршење задатка у датој ситуацији.

На исти се начин одређују и остали елементи одлуке (борбени поредак, полазни положај за напад и др.) који нису дати у задатку, стим што редослед избора ових „претходних“ варијанти решења задатка може бити произвољан и само случајно се може поклапати са редоследом избора „коначних“ варијанти решења задатка према њиховој тактичкој важности. На крају ове фазе процене ситуације добија се по једна „претходна“ варијанта решења за сваки елемент одлуке. У току последње фазе процене њих треба испитати и евентуално изменити или допунити према њиховој тактичкој важности и тада извршити коначан избор елемената одлуке.

Коначан избор основних елемената одлуке (у овом примеру правац напада, полазног положаја за напад и борбеног поретка) треба извршити на основу њиховог међусобног упоређивања по тактичкој важности, дајући предност оном елементу одлуке од чијег остварења зависи извршење задатка у целини и према њему ускладити избор осталих елемената одлуке. Ако претпоставимо да је за извршење задатка у датој ситуацији, у тактичком погледу, најважнији повољан правац главног удара, онда остала два претходно изабрана елемента одлуке (борбени поредак и полазни положај за напад) треба да се са њим ускладе, тј. да се донекле измене и допуне у односу на изабрани правац напада. Пошто је у нашем примеру правац напада изабран првенствено у односу на распоред и јачину ПТ чворова непријатељске одбране и правац вероватног дејства његове резерве, то значи да се и борбени поредак мора прилагодити утицају та два фактора, као и осталим утицајима који су везани за тај правац напада.⁴⁾

Ако смо раније при процени фактора ситуације за избор борбеног поретка дошли до закључка да је у датој ситуацији најбољи поредак у линији, али да то решење није остварљиво на изабраном правцу напада, који је у тактичком погледу важнији, онда морамо борбени поредак прилагодити новим захтевима појединих фактора ситуације на изабраном правцу напада (дејству непријатеља, земљишту, јачини и саставу властитих снага и др.). Ако, пак, дођемо до закључка да ће извршење задатка у датој ситуацији првенствено зависити од облика борбеног поретка, онда ће тај елемент одлуке имати предност и према њему ће се прилагођавати како правац напада тако и остали елементи одлуке. Тада ће се првенствено тежити да се створе повољни услови за формирање онаквог борбеног поретка, какав захтева извршење задатка у датој ситуацији (у линији, по ешелонима, у нападним колонама).

⁴⁾ Немачка армија 1941 године је свој главни правац напада на Македонском војишту усмерила Криворечким операциским правцем, иако тај правац није био погодан за развој и употребу већих снага (нарочито за употребу тенкова), али је био кратак и обезбеђивао изненађење, што се, природно, одразило и на сам борбени поредак.

Тактичка важност појединих елемената одлуке у датој ситуацији може се оценити према степену њихове целисходности у односу на извршење задатка у целини, под претпоставком да су задовољени принципи: изненађење, економија снага, безбедност и др. На пример, при оцени тактичке важности изабраног правца напада треба ценити какав се ефекат постиже у погледу рушења стабилности непријатељске одбране коришћењем тога правца, а потом да ли је, можда, за рушење непријатељске одбране важније и ефикасније да се формира одговарајући борбени поредак. Најзад, у коначном закључку треба оценити који је од ова два елемента одлуке важнији за извршење задатка у целини. При том разматрању може се појавити и неки нови проблем који треба решити ради успешног извршења борбеног задатка. Ако се закључи да тај проблем има прворазредну важност за извршење задатка у датој ситуацији, он се може сматрати као основни проблем који треба решити („главна карика“), а фактор ситуације који има најјачи утицај на решење тог проблема — као „одлучујући фактор ситуације“.

Када се на овај начин одреди тактичка важност појединих елемената одлуке, утврђује се редослед њиховог избора по тактичкој важности који се може утврдити само у завршној фази процене, на основу свестраног процењивања утицаја појединих фактора ситуације (појединачно и укупно) на поједине елементе одлуке.

Овакав јединствен метод процене ситуације може се, по моме мишљењу, применити при решавању разноврсних задатака у свим тактичким радњама код КОВ, РВ и РМ. Наравно, зависно од врсте борбених дејстава, односно тактичке радње и постављеног задатка, мењаће се и фактори ситуације и елементи одлуке, а, с тим у вези, и обим и садржина саме процене, али ће метод у суштини остати исти. Из следећег примера може се видети како би требало вршити избор елемената одлуке за извршење једног ваздухопловног задатка. Претпоставимо да, међу осталим елементима одлуке, у задатку није дата маршрута лета, и да је за њен избор потребно проценити ове факторе ситуације:

- 1) место (координате) објекта дејства у односу на место (координате) властитог аеродрома;
- 2) распоред непријатељске противавионске артиљерије (ПАА) и могуће противдејство његове ловачке авијације (ЛА);
- 3) распоред и зоне осматрања непријатељских радара (Р/Л);
- 4) карактер земљишта (оријентире, места за принудна слепања и др.);
- 5) карактер метеоролошких услова;
- 6) распоред забрањених зона и земаљских навигационих средстава на властитој територији;
- 7) расположиве количине горива за лет, онда би сваког од ових седам фактора ситуације требало посебно анализирати и закључити

како утиче на избор маршруте лета. На основу тога теориски је могуће одредити највише седам варијанти маршруте лета (а стварно обично две до три, пошто се утицаји појединих фактора као што смо већ видели могу подударати или поништавати). Најбољу маршруту лета изабраћемо узимајући првенствено у обзир фактор који у датој ситуацији има најјачи утицај, али не занемарујући ни утицај осталих. Ако, на пример, претпоставимо, да ће противдејство непријатељске ЈА и дејство његове ПАА испољити најјачи утицај, онда ћемо и маршруту лета изабрати првенствено с обзиром на та два фактора, прилагођавајући је донекле утицајима зоне осматрања непријатељских Р/Л, земљишта, метеоролошких услова и других фактора. Приликом оцене вредности појединих варијанти маршруте лета треба се запитати: да ли се по узетој маршрути лета може доћи до циља, колики је ризик у погледу сигурности лета (због дејства непријатељске ПАА и ЈА, рељефа земљишта или метеоролошких прилика), каква је сигурност оријентације и могућност коришћења земаљских радио навигационих станица, колики је утрошак времена и горива и да ли то одговара тактичко-техничким особинама авиона, да ли је обезбеђена тајност лета и изненађење, да ли је могућ добар маневар у рејону дејства, и др. Најбоља ће маршruta лета бити она која задовољава већину ових услова, а у првом реду која обезбеђује сигурност од противдејства непријатељске ЈА и дејства његове ПАА, под претпоставком да су та два фактора у датој ситуацији најутуцајнија. Но, и овде (као и у претходном примеру) коначан избор маршруте лета извршио би се тек после упоређивања свих елемената одлуке према њиховој тактичкој важности — а што би се учинило на начин изнет у горњем примеру.

Најзад, требало би напоменути да напред изложени јединствени метод процене ситуације не би био у противречности са опште усвојеном шемом процене ситуације, која углавном садржи:

- 1) схватање задатка;
- 2) процена елемената ситуације, прикупљање разних података, вршење прорачуна и разматрање могућих решења;
- 3) утврђивање основне замисли за извршење задатка.

Чињеница је да ће у сваком конкретном случају садржина и обим процене ситуације зависити од расположивих података и низа других околности о којима је већ било речи, а посебно од интелектуалних способности решаваоца задатка и његовог искуства. Тако ће се разликовати процена ситуације у школским од оне у ратним условима, када се има на расположењу мало или довољно времена, када је ситуација јасна или када се располаже са мало података о непријатељу, итд. Но, у свим тим случајевима може бити речи само о примени различитих форми једног одређеног метода, чија суштина остаје непромењена. Дакле, разлике у начину процене ситуације у разним условима не могу бити разлог за постојање разних „метода“ процене ситуације.

Међутим, напред изложени јединствени метод процене ситуације могао би се у потпуности примењивати само код почетника, у тзв. школским условима, када решавалац задатка није од раније „у курсу“ ситуације док у пракси (у рату или на маневрима), када он мора бити стално у току ситуације, обично неће бити потребно да се детаљно анализира сваки елеменат ситуације. Вешт и искусан командант, који стално прати ситуацију, умеће у свакој прилици да користи дотадање искуство и раније закључке о утицају појединих елемената ситуације, па ће се при решавању задатака ограничити само на процену нових података који утичу на извршење добијеног задатка. Сем тога у пракси детаљна процена ситуације биће неопходна само ради доношења одлуке за почетак неке нове акције (боја, операције), док ће процене ситуације у току извођења саме акције бити обично краће и вршиће се при издавању допунских наређења, на основу већ раније донете одлуке и издатих заповести.

Најзад, хтео бих да нагласим да се без свестраног процењивања појединих елемената ситуације, појединачно и ускупно, не може донети правилна одлука за извршење неког задатка, те се не може примити као ваљан ниједан метод процене ситуације који то не би садржао. Због великог значаја овог питања за војну теорију и праксу мишљења сам да би њиме требало да се позабаве и војни психолози који би могли да допринесу његовом потпунијем расветљавању и са научне стране. Они би, коначно, били и најпозванији да, сходно законима логике и психичког процеса мишљења, обраде једну процену ситуације која би могла много допринети успешном извођењу обуке у решавању тактичких задатака.